

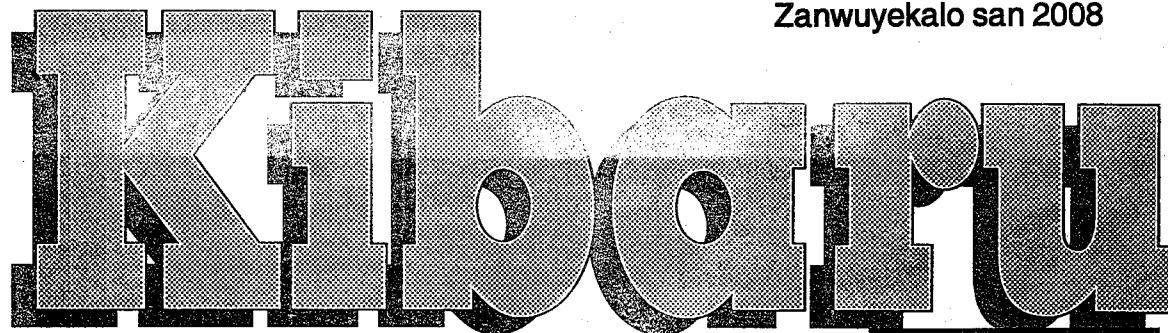
BAKURUBASANNI

(nioro 12 songo)

Mali kono = Doreme 300

Afiriki kono = Doreme 600

Jamana were = Doreme 1000

Zanwuyekalo san 2008

Kunnafonisèben bôta kalo o kalo. BP: 24 Téléfoni : 221-21-04. Bosola Bamako-Mali. San 36nan boko 432nan A songo : doreme 15

Amapu baarakela saba, Berete, Mami ani Ami bilala lafinébo la

Kunnafoni ni lagamuni cakèda min bë wele Amapu, a baarakela 3 ka lafinébo dira u ma alamisadon zanwuyekalo tile 17 san 2008, n'o ye Mohamedi Berete, Mami Tarawele ani Madamu Kamara Aminata Danbelé. Kunnafoni n'a dicogo kura minisiri Madamu Jara Mariyamu Filance Jalo, Amapu jemogoba Solomani Darabo ani lafinébola ninnu teriw n'u somogow tun bë kene kan.

Solomani Darabo ye kuma ta, ka foli ni tanuni ke ka jésin mogo 3 ninnu ma u ka baara kecogo numan na ni hakili ani baarakéjogonya kanu ye. A y'a jira k'u bëna jenafin bila u baarakéjogon tòw la. O ye laada ye; tuma o tuma ni baarakéjogon do bë lasigi k'a sababu ke mogokorobaya seli ye a ma, Amapu ni kunnafoni n'a dicogo kura jemogow n'a baarakela tòw be fara jogon kan ka foli ni walejumandon ke ka jésin mogokoroba lasigita ninnu ma. O kene ye kene sumanenba farajogonna koson; nka kunkorota kene fana don.

Mohamedi Berete ye mogo ye, min tun bë baara ke ni dusumandiya ani laadiriya ye. A ye baara damine san 1975 ni kunnafonisèben Esori diliw ye a laseyorow la. A ye jatebo kalan ke a bolo fe k'a soro Deyefu tun b'a bolo. A ka baara yelemana Moti ka san 7 ke yen. O ko kera Amapu keli ye k'a ta ka bila Kibar la warimara kama san 1995. Lafinébo y'a soro o

*Ma mi bë Ami
kinin fe Berete
b'a numan fe*

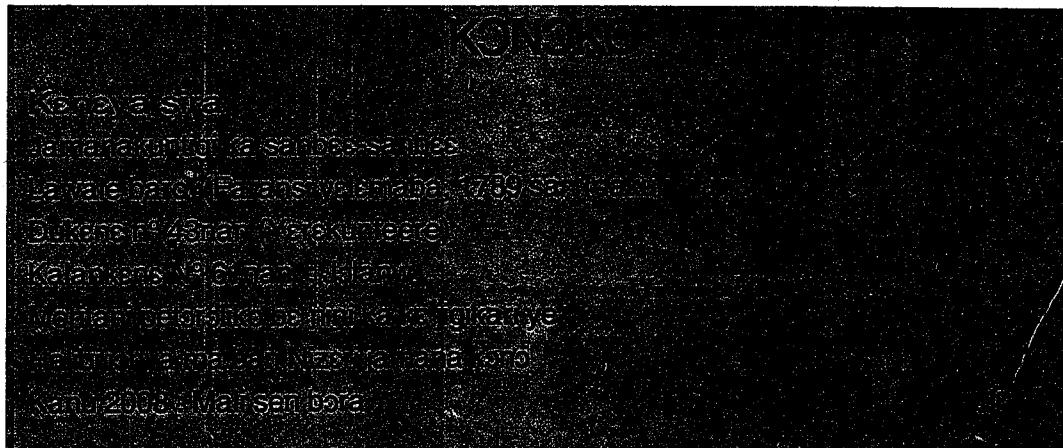
joyorò in na.

Ibarahima Tarawele ni bëe b'a wele ko Mami, o tara soferiya la kunnafoniko ni telefonikow minisiri fe san 1979. Mami ye waati ke Arajomali fana soferiya la sanni a bë yelema Amapu ka bolo kan, ka keKibar soferi ye.

Madamu Kamara Aminata Danbelé bolo donna forobabaara la san 1975. Birokonobaara

yamaruyasèben min bë wele Kapu, o tun b'a bolo. A folola ka baara ke kunnafoniko ani telefonikow minisiriso la, sanni a bë yelema Esori la san fila a bolo donnent koforobabaara la. A tun bilala Esori sebenkonjenabola ka dankanya la. Galabu keneya, mogoya ani baara jedon min bë Ami na, olu kera sababu ye a ka ke cakèda in

A to bë ne 2nan na

(ne fōlo tō)
jurukaninaw ka nēmōgō ye. Lafinebo
y'a sōrō o jōyōrō in na.

Amapu baarakelaw ka dannaya
min bē Ami kan, o y'a to u k'a k'u
ka lafasaliton nēmōgō ye.

Amapu nēmōgōba Solomani
Darabo y'a jira mōgō saba ninnu na,
ko cakeda in b'i n'a fō u ka
dukōnōna; waati o waati mana u
diya u bē se ka n'u nēda u
baarakelaw kōrōw la. O kuma in
diyara u mōgō 3 bēs ye kosebē. U
ka kumalasela min ye Madamu
Kamara Aminata Danbelé ye, a ye

bonyamasegin kē Amapu
baarakelaw ye. A y'a jira u la k'u ye
baarakejōgōnya diya don olu la, k'a
damine kabini cakeda in bē wele
kunnafoniko cakeda (ANIM), fo ka
n'a tōgō yēlema ka kē Amapu ye. A
ye jama fo k'u walenumandōn u ka
dannaya dali la ale kan, k'a kē
lafasaliton nēmōgō ye. O dannaya
kelen y'a to ale kera Mali
baarakelaw ka lafasaliton biroba
mōgō ye, ani ka kē Mali baarakela
musomanw ka lafasaliton
nēmōgōjekulu mōgō ye. **Lasina Jara**
Dokala Yusu Jara

Koɔrikolotulubō izini 16 datugura Mali kōnō

Minisiriso min nēsinnen bē
izinikow ma ani
Kēneyakow minisiriso
jera ka sariya dō ta san 2008
zawuyekalo tile 15, min nimōrō ye
08 ye. Sariya in ye koɔrikolotulubō
izini 16 ka baaraw lajōlī yamaruya
di. U tun bē tulu min bō, o saniyalen
te. A man ni hadamadenw ka
kēneya ma. U mana se ka
dumunifēn sanimanw dilanni
sariyaw labato tuma min na, u bē
sōrō ka dayēlē kokura. Izini 16
ninnu datuguli kunnafoñi dira lajē
min senfē, Mahamani Ture ni Fana
Kulubali tun b'o kēne kan. Mōgō fōlo
kofōlen in ye Mali ka jagoko cakeda
nēmōgōba ye; filanay ye
dumunifēn lasaniyaliko cakeda ka
cijenabola ye. Adama Kōne fana
tun bē yen; ale ye izinikow
nēmōgōba ye. Dumunifēn
segēsegeli u ne walima u juguya la,
o nēmōgōba tun bē kēne kan.
Mahamani Ture ka fō la,
dumunifēn segēsegeliyōrō 4 de bē
Mali kōnō. N'olu y'u fanga fara
nōgōn kan, a ka ca a la dumuni
numan bē sōrō jamana kōnō. Izini
kelenna bēs ka fēn dilannen dō bē
segēsegeli o yōrō 4 de la Mali kōnō.
Ni minnu man ni, olu bē fili. Hali
dumunifēn minnu bē bō jamana
kokan, segēsegeli bē boli olu bēs
kan.

Tulu nōgōlen ninnu bōli an
senkōrō, o ka nōgō. N'a dōnna ko
izini min ka koɔrikolotulu man ni,

koɔrikolo feereli bē tige o la fo a ka
dumunifēn sanimanko taabolo
sariyaw labato. Jateminē na, san o
san sefawari miliyari 8 bē don tulu
ni tulomafēn na ka don Mali kōnō.
Mali kōnō, jamanadenw lafasatōn
minnu ye Asikoma ani Eredekoma
ye, olu nēmōgōw ye Madamu
Kulubali Salimata Jara ani Badu
Sumunu ye. Ninnu ni dogōtōrō
Ibarahimu Sangare ka jēkabaara
sera k'a dōn ko pōsoni suguya min
bē wele «gosipoli», k'o bē
koɔrikolotulu la. Nka ni izini
numan Iakikadon, o bē se k'o seēnē
ka bō tulu la. Ce mana mēen tulu
gosipolima dunni na, a bē
densōrbaliya lase a ma. A bē
kōnotiñē fana bila muso la. A bē
bijedimi, sōnkunnabanaw, walima
dun don mōgō fari la. Dogōtōrō
Ibarahimu Sangare ka fō la, san
2006 segēsegeli bolila
koɔrikolotulubō izini 29 kan Mali
kōnō. A yera ko izini 3 dōrōn de b'a
la ka tulu numan dilanni sariyaw
matarafa. Segēsegeli min fana kera
Segu, San, Sikaso, Kucala ani
Buguni san 2007 nowanburukalo
kōnōna na, a yera ko izini 40 na, 5
dōrōn de ka tulu ka ni.

O jateminēw de y'a to Asikoma
nēmōgōba Madamu Kulubali
Salimata Jara y'a jini izini juguw ka
datugu, jamanadenw ka kēneya
sabatili kama. **Ayisata Tarawele**
Fatumata Mayiga
Dokala Yusufu Jara

Kēneyasira

Den ka kēneya kōlōsiko numan
y'a mōcogo kōlōsiliye. Jateminē
na, den caman mō ka di kosebē k'u to
u baw sin na. Kōnō ta waatinin muso
fē, dogōtōrōw bē fēn min da u ne na ka
banakisew nini farikolo la, u b'o fana
ke ka denkuru lajē muso kōnō. Kalo
kōnōntōn (9) o kōfē den bangetuma
b'a sōrō a girinya sera kilo 2 ni tila
walima kilo 3 ni tila ma. Denw k'o
mōcogo teliya in sababu numan ye
dumuni nafama suguya 3 kēli ye
musokōnōma fē tile o tile.
Musokōnōma dala ka kan ka misēnya
dumuniko la kōnōmaya waati la.
Dumuniwna, den magobē nafamafen
minnu na, olu ka kan ka lase a ma a
ba fē sanni a ka bange. n'o ma kē, a
fasalenba bē bange. A girinya tē se
kilo 2 ni tila ma. O den suguyaw
banamine ka teli, u fatuta fana ka ca
denya kōnōna na. Den minnu bē
baloko numan damine kabini u ma
bange, olu fari tangalanw b'u kisi
bana misēnnicaman ma u ka denya
kōnōna na.
Walasa ka kēneyasira numan don
den kōrō, musokōnōma ka don o don
dumuniketaw ka kē suguya saba ye.
N'o ye mōdiyadumuniw,
fangadondumuniw ani tōlolidumuniw
ye. Odumuniko in ka kē dun ka wasa
ye walasa a fariladen k'o nafa sōrō.
Hali ni den in bangera, yēlema kana
don a ba dumunikecogo la. O kana
baasi lase den ma k'o to sinji dama
kan. Den bē se ka balo sinji dōrōn na
fo k'a si hake se kalo 4 walima kalo 6
ma.

Ni muso bē baloko numan ni
ladoncogo numan na, sanni a den
kalo 5 ka dafa, a bangera k'a girinya
to kilo hake minna, o bē sigiyōrōma 2.
Dumuni nafamaw ka kan ka
kērenkēren den ye o waati la ka fara
sinji kan; sabula sinji dōrōn t'a
balokomago ne tuguni. Ni dumuni
nafama werew farali daminena sinji
kan den kalo 4 ni 6 furancew la, a
bangera k'a girinya to kilo hake min
na, o bē sigiyōrōma 3.
An k'a to an hakili la ko den mōcogo
n'a girinya ani a si hake bē taa ni
nōgōn ye. Nka, o t'a jira ko den minnu
bē si hakēya kelen na, k'olu girinyaw
ye kelen ye; bēre kōnī man kan ka
sōrō u ni nōgōn ce

Jamanakuntigi ka sanbëe-sanbëe

Jamanakuntigi Amadu Tumani Ture ye laada latilen, ka kuma ta arajo ni jabaranin na, ka san kura bisimila, ka foli ni duguwu ke jamana ye ani jamanadenw. A y'a jira ko taamasiyen caman y'a jira ko jamana be sira numan kan hali n'o y'a soro lajini bëe lajelen ma se ka sabati.

Jamana ka sanu bota hake yelenna ka se toni 55 ma. Okéra sababu ye ka sefawari miliyari 75,88 ladon jamana kuno. Fëëre caman tiger, ani wulikajò caman, dunkafa sabatiliko la : Sénékécogo köröw ka bila ka baara ke ni ciké fëëre kurawye, goferenaman y'a fanga digi o kan. Cikélaw ka foronogow soro cogo numan, odabaliw fana tigera san tenenen in kono, o no bëna ye cikélaw ka soro yiriwali la hali a têna mœen. Goferenaman y'a cesiri jamana soro ka tila kojuman marabolow ni njogon ce, sango köröfela marabolow : Gawo Tumut ani Kidali, olu minnu sigilen be cencenfu kan, geleya suguya bëe lajelen kono: jikogeleya, balokogeleya, sirabakogeleya, ani lakana geleyaw. Miliyari 560 bolodara köröfela

marabolo saba ninnu yiriwali kama, nka miliyari 147 soro la folo. Wulikajò be senna walasa köröfela marabolow yiriwali ka don ba la. Jagokélaw ye döfarankan minnu ke, jamanakuntigi da sera o fana ma, k'a jira ko goferenaman ye miliyari 40 bo walasa döfarankan ninnu kana ke damateme ye. Baarawtaali ne kosebe telefoniko la, ka da Sotélima, Maliteli

ani Oranzi cakedaw ka cesiri kan, goferenaman ka yamaruya kono, o foli kéra a fe. Jamanakuntigi nisondiyara kosebe ka nesin Mali ni jamana werew ce teriyasiraw taabolo ma. A ye foli ni tanuni ke Berezilijamana ye, Espanijamana, Weniziyela jamana, Danemariki jamana, ani Zapónjamana; olu minnu y'u ka lasigidenso dayelé an fe yan san 2007 kono.

A ye foli ni tanuni ke Maliterijamana bëe ye, minnu ma an kobilà gelyaw kono. Afiriki ka ben n'a ka kelenya sabatili kéra jamana ka politiki taasira sinsinbere ye tuma bëe, a y'a da don o la. Jamanakuntigi da sera bolifénw ka kasaaraw fana ma an ka sirabaw kan. O kasaaraw kéra damateme ye san 2007 kono. Nka jateminew y'a jira, ko ladamubaliya, n - mako - te - ko la, ani siraba sariyaw labatobaliyaw de kéra kasaara ninnu sababu ye. Jamanakuntigi y'a ka kumaw kuncé ni dugawu ye, ka Ala deli san 2008 ka ke si ni keneysa, dunkafa sabatili ani soro yiriwali san ye, ben ni lafiya la, jamana kono.

Mahamadu Konta

Dorogufeerelaw kelen be ka Afiriki tilebinyanfan ke u temesira ye

Dorogu suguya ninnu be wele kokayini ani eroyini, tuma bëe la ou be minne mögôw bolo Afiriki tilebinyanfanjamaw kono. Mögo famuyalen caman y'a jira k'u te se ka sin k'a fo, ko Afiriki tilebinyanfan ye dorogufeerelaw munumununyoro ye. Nka, k'u koni b'a dòn ko doroguko segesegeli cakedaw man ca a kono.

A mana ke a fen o fen ye, dorogu koni ye mögofagalaw ye, min kôlôlô jugu be yelen jamanaw ka soro, denmisénw ka keneysa ani basigi la.

Waley jugu ma teme dorogukokan. A kéléli geleya sababu do ye dorogufeerela kélébaaw ka bolifénntanya; baarakénjogonya te segesegelikélaw ni njogon ce. Jatamine na, mögo be se k'a fo, ko dorogufeerelaw b'u ka doroguw lamara Afiriki tilebinyanfanjamaw kono sanni u ka dabali tige u laseli la Farajela.

Dorogufeerelaw ye sira kura bo n'u ka feerefénw ye. A dòw be bo Gine Bisawo fe ka nansarala segeré. O de koson yen falen tewu dorogu jugu dama - dama na min kôlôlô juguntan te. Doroguko kôlôlô jugu be Senegi kan, a

be Liberiya fana kan. Jamana minnu jelen be ka jekulu sigi sen kan dorogu kéléli kama, n'a be wele (Giyaba), o njemogoba Dogotoro Abudulayi Seku y'a jira lajeba do senfe Dakaro, ko kokayiniko be dankan min na Gine Bisawo, k'a b'o dankan kelen fana na Senegali. A ko Gine Bisawo yere ta ka jugu kosebe ka teme Afiriki tilebinyanfanjamana tòw ta kan. Senegali min ni Gine Bisawo be dance la, a ka kan ka jore ni doroguko ye kosebe.

Dorogu kilo hake min be lateme dogo la, mögo t'o dòn; nka mögôw hakili koni be min na, o ye kokayini kilo 674 min minena dorogufeerela do la zandaramaw fe. Waatiw temena, a tun be men ko dorogu garamu hake dòw minena u tigiw la. San 2008 in na, kokayini toni 2 minena dorogufeerela do la. O njogonna dorogu caman tun ma deli ka soro mögo bolo folo. Ni y'o wari kiime, a be sefawari miliyari 150 bo.

Mogo caman minena doroguko la Dakaro pankurunjiginkene kan piinan.

Dokala Yusufu Jara

Faransi yelembaba, 1789 san (dakun filan)

Jamana mume yelemani te tilenkelenko ye. An da sera Faransi yelembaba sababuw ma kibaru temenen kono, sisan an bena do fo yelembaba in kele dakunw kan.

II Yelembaba kele dakunw :

Faransi yelembabakelaw kera birisajaami dan ye. Kele kunfolo nesinna Masake n'a komogow ma, n'o ye diinejemogow ye ani mogobasiw. Kele kun filanan na, politigimogow yere dama karila pogon na. N'i ye jamanadenw ka murutiliw fara o kan, ani Masake komogow taw, ani Eropujamanaw masakefangaw ka wulikajow ka nesin Faransi Masake lafasabagaw demeni ma, oye nagami dan ye.

1 - Depitebulonba folo ka kele : O tun ye politikikel ye ka nesin Masake n'a komogow ma Asanbile kono. Owaatiw la, kerecendiine nemogow ka depitew tun be bulonba kono, mogobasiw taw ani fasojama taw. Fasojama depitew de tun ka ca, olu tun ye 98 ye depitekeme cela : (jagokelaw, izinitigi, mogo kalannen gansanw, nafolotigi gansanw, bololabaarakelaw, cikelaw ani mogo fuw). Bulonba kele kun tun ye mun ye? Depitew bilala pogon na wote kecogoya la : a ka ke danbekunda wa, tari jamakunda? N'a tun kera danbekunda ye, o da ka di Masake n'a komogow la, diinejemogow ani mogobasiw, n'olu tun ye fanga tigilamogow ye o don. Nka fasojama depitew ma son o ma. U murutira ko woteko ka ta jamakundaya hakilila kan. Ni kulu min jama ka ca, baara be ke n'o depitew hakilila ye. U y'o hakilila in wajibya Masake ka depitew kan, bawo olu de tun fanga ka bon. Kabini o yoro la, kele tijeni daminenia Masake n'a komogow bolo. Fasojama depitew kera u dama fanga ye san 1789 zuwenkalo tile 17. O kelen minke, Masake ye bulonba datugu. Fasojama depitew yelembaba tulonkesoba do kono, k'u ka baara ke, k'u siye pogon ye, k'u te bo pogon koko, u b'u fanga fara pogon kan, ka sariyasunba kura laben Faransi ye. O kelen minke, diinejemogow ni mogobasiw ka depitew seginna u ko

ka na fara fasojama ka depitew kan ka je ka baara ke pogon fe. San 1789 zuluyekalo tile 9, Faransi depitew bena a kan k'u te baara ke bilen ni Masake hakililaw ye, u murutira masayafanga ma.

Sariya minnu tara o hukumu kono, olubee tara Masake juguya la. Ajirala ko dugukolo tigiyi bosira mogobasiw la, cikelaw t'u ka mara kono bilen, kuma te ka baara ke u ye walima ka wari sara u-ye gansan. Sariya kura tara ka hadamaden ka hakewdantige. O sariya in y'a jira ko ni den be wolecogo ye kelen ye, mogo manfisa ni mogo ye bilen fasoko la Faransi, ko faso be fen be sanfe. Sariyaw tara ka diinejemogow ke faso togolabaarakelaw ye, ka mogobasiya bin pocke.

Faransi kasobonba Basitiyi mineni:

San 1789, zuluyekalo tile 14, jamanadenw murutira, k'u dama kelebolo sigi sen kan, ka jonjon kura laben nin new ye : bulaman, jeman ani bilenman. U ye jamana kasobonba dakari, ka kasodenw labo. Joli bonna o yoro la kosebe fo k'a damateme. U ye masake wajibya a ka son a ma ko yelembaba tigilamogow ye fangata Faransi kono. Okibaruyaw selen cikeduguw la, cikelaw murutira, k'u ban lenposara ma, ka fangatigi koro ka yoro tijne-tijne. Kasobonba in mineni don de kera Faransi ka yere mahoronya seli don ye, zuluyekalo tile 14, san 1789. Mogo caman ye zuluyekalo tile 14 seli ke Afiriki kono, kasoro u ta koro don. Donba don hadamadenya kono.

2 - Yelembaba tigilamogow ka fanga filan : masake n'a komogow da bora kuma na, nka u tun sigilen te, bawo u tun ma mine. Fanga kera fila ye jamana kono, a bena to jonnii ta la? Masake n'a komogow ye wele bila u masakejognonw ma Eropujamanaw kono, olu ye kelebolow wuli ka Faransi Iakoori, mogo te don, mogo te bo. Yelembaba tigilamogow ka fanga ye wele bila jamanaden be ma san 1792, zuluyekalo tile 11, k'a jira u la, ko be ka wuli k'a jo bawo faso binna, a juguw ka janfa kono.

A kera sa kele be dance la, kele be kono na, su man di tile man di.

Jamanadenw murutira Faransi fan tan ni naani kono, ka fara yelembaba tigilamogow kan, o kera san 1792 utikalo tile 10. Masake minena an'a komogojonjow. Masake Luwi 16nan ka fanga binna, k'a mine, k'a don kaso la, k'a kiiri, k'a kun tige, san 1793 zanwuyekalo tile 21.

3 - Yelembaba tigilamogow ka fanga sabanan (san 1792 setanburukallo - san 1795 okutoburukallo)

San 1792 setanburukalo tile 22, Masayafanga nonabilala ni Erepibiliye. O koro ye ko peresidan de be sigi wote senfe. Nka yelembaba tigilamogow yeredama ma se ka ben fanga taabolo kan. U kera kulu filla ye. Zirondenw ani Zakobenw. Masaya lafasabagaw y'o benbaliya jate mine ka kele wuli yelembaba tigilamogow ka fanga la, jamana kukan ani kono na. O kono na, Zakobenw fanga girinyara. U ye fangafin boli jamana kono, walasa juguw kana se. Se ni soro min be u juguw bolo, o be nanamuna u la. Somi mana ke mogo o mogo la, i be mine k'i don kaso la walima k'i faga. Jamanadenw y'u ka kiritigelaw sigi u yere ye; ni min m'ata u ka dabada ma, i ta fila ni cettige. Ni yelembaba tigilamogow ko ku, n'i ko bananku, i be taa i ta nimi fan were. Fanga nemogoba tun ye Oroberisi Piyeri ye. A bolo sera a jenogonw n'a limaana caman ma, k'olu faga, ka farajamana juguw kan. Okelen minke, a ka fangafin dabilala, nka yelembaba tigilamogow de tun be fanga la halibi. Baara do kera fanga sabanan kono, olu tora mogow hakili la : jonya dabilali Faransi ka maraw kono, lakolikalan kera diyagoya ye denmis en be kan.

4 - Yelembaba tigilamogow ka fanga naaninan : Ofanga inkono, nafolotigi yelembaba fanga la, faantanw bilala kerefe; nununjunkancayara. Masake lafasabagaw wulila fanganini fe. Faantanw fana binna murutiliw la. Nagami nana jamana kono. Sorodasi nemogoba do ye o ko to senna, ka fanga ta san 1799 nowanburukalo tile 9, k'a yere ke masake ye. Masaya seginna tuguni Faransi kono. Yelembaba tigilamogow ka ko banna yen. Napolion Bonapariti kera Faransi Masake kura ye.

Nizeriya musow ka yerekunfeere kelleli be sen na

San 2003, wulikajo daminen Nizeriya musow ka yerekunfeere dabilali kama. Ohukumu kono, cakeda do sigira sen kan. Oka baaraw be ka nobo doonin-doonin. Mogoo minnu be musow nini ka tu ke jagokunye yerekunfeere kadara kono, olu caman b'a la ka mine.

Nizeriyaka sungurunba minnu be jamana werew la, olu celi k'u lasegin u ka jamana kan, o hake b'a la ka dogoya.

Karoli Ndaguba ye nizeriyaka ye; ale y'a jira k'a nisondiyalen be ni yerekunfeere kellelibaarawaye jamana kono an'a kakan. Cakeda min nesinnen be waleya jugu in kelleli ma, o jemogo don. Ako okutoburukalo salen in tile 25, tege kera mogoo dowla Lamerikenjamana na, ani Erropu jamana dowla n'oye Beliziki, Holandi, ani Espaini. Omogoo 20 minnu minena, musow don ka bo Nizeriya. U ka baara tun ye ka sungurunniw negen ka taa u bila yerekunfeere la jamana kofolen ninnu na. Karoli Ndaguba ka fo la, muso 150 werew minenen don Nizeriya, sungurunbaya labennikola. Olu muso 50 ka kiiri tigera folo.

Nizeriya musow ka yerekunfeere kelleli cakeda ni polisisow be baara ke njogon fe. Cakeda minnu fana be jamana werew la Nizeriya tungarankew kunkow jenaboli kama, a n'o fana be baara ke.

Nizeriya ye jamana 36 faralen ye njogon kan, ka ke jamanaba kelen ye. A jamanaden kuuru ye miliyon 140 ye. Jamanaba min don, atogotinenen be kosabe jamanadenw ka yerekunfeere koson a be san caman bo. San 2000, Erropu jamana caman ye Nizeriya sungurubaw gen. Kerkenkerennenya la, Itali ye mogoo 430 gen u la. U tun te baara were la yerekunfeere ko. U si hake tun b'a ta san 13 la ka se san 25 ma. Nizeriyakaw ka yerekunfeere sebekoro warala san 1980 waati la. O soro warikogeleya fe jamana kono: sabula u ka petoroli tun te da la tuguni. Utun te ka nafa ladon. Petoroli dunye

Nizeriya jigilafenba ye a ka kokanjago la. O geleyaba tora sen na fo ka se san 1990 na. Geleya in ke dansago ye, o soro yuruguyurugu ani politikikokelaw fe jamana kono, n'o ye sorodasifanga n'a fangadafiriba ye. O ye jamanaden fanba ke segenbaatow ye. Muso hake min b'o segenbaatowla, oka ca ni segenbaatow kuurukaara tilance ye. Mogoo hake min ka waridunta be se sefawari dorome 100 ma tile kono Nizeriya, o be jate; kasoro Nizeriya be joyorobnan na dije petorolifeerejamanaw na.

Musominnu b'u musojogonw dalaje ka bila sungurunbaya la, a caman fana b'a yere feere. Yerekunfeere kera cakedaba dayelelen ye jamanadenw bolo. Uka negenni be se musomannin minnu na joona, o caman ye kalanbaliw; baarananw ani lakoliden dow yere. Ube ninnu negen k'u betaan u don baara jenamaw na nansarala, min b'a to ube se ka ke waritigibaw ye suko ni duguje ce. Hali u taali musakaw, u negenbaaw bu jo o bee sarali koro. Ko n'u ye baara ke, u na olu ka musaka bole lasegin. Nizeriya dugu min be wele Benensiti, o musomannin do y'a jira k'olu ka duguden do sigilen be nansarala. Ako san o san, o bena dugu sungurunniw ce ka taa a fe. A b'a fo u ye, k'a be taa u bila feere la a ka mangasaw kono. Dennin in ko san 2005, olu musomannin 11 ye njogon soro Itali muso in sababuya la. Uselen a kera jigilatige dan bee ye; baarako ma ke tine ye, u tun te ladon ka ne. Ako muso in y'olu ka dugutassebenw (pasiporiw) minne ul, k'a jira ko bee k'a jilaja, u kelenna ka sefawari miliyon 6 ani ba 100 kosegin ale ma a ka musaka bole sara ye. Okuuruy e miliyon 67 ani 100.000 ye, walima k'u be san 2 baaara k'ale ye o jurusara ye. O san 2 kono na, a tun b'olu di cew ma, k'o warimine ka bila a yere kun.

Dennin y'a jira ko san 2006 kono na, Itali faamawy ale minne k'a lasegin Nizeriya.

Akin Oyebode ye hadamadenw ka

hakew donni lakolikaramogo ye. Aya jira ko Nizeriya musow ka yerekunfeere kelleli cakeda sigira sen kan san 2003. Yanni o be ke, yerekunfeerelaw tun b'u ka baara ke piyan, u te tamaki mogo la. Demedonjekulu kelen-kelen minnu tun b'u kele, olu fanga tun ka do, goferenaman fana tun te deme don olu la. Nka bee jefangako daminen, ni Nizeriya jamanakuntigi koro Olusegumu Obasanjo nana fanga la, san 1999, yelema donna kow la. Ale de ka fanga kono na, yerekunfeere kelleli cakeda sigira sen kan. Aye minenw labila cakeda in ye ka laban ka fanga di a ma.

Cakeda in be baara dow ke a yere kolo la; goferenaman b'a deme dow la n'o ye musomannin negenbaaw mineniye k'ukiiri; u nangili hake b'a ta san 1 na, ka se san 25 datugukaso ma. Dow yere be bila u si kasol la ni waleya sera kojugubake hake ma. U mana yerekunfeerela minnu mine, u b'olu fotow ta k'olu kumakanw fana seben olu jukoro. Osebenw be jensen jamana kono.

Nizeriya musow ka yerekunfeere kelleli cakeda be mogow minne k'ukiiri, k'u nangi. A be lafaamuyaliw fana ke jamana kono an'a kakan yerekunfeere kolo juguw n'a dabilali la. A be musofeerelaw minne ani ka musomannin lasomi u kan'u kundon kuma dumannin bee koro.

Cakeda in bolofara fen o fen be jamana kono, o b'a cesiri yerekunfeerela minnenw laseginni ma hadamadenya baara sebew matrafali la.

Musomannin hake min minena yerekunfeere la k'u lasegin Nizeriya, a jirala ko sida b'a caman na. Yerekunfeere kellelicakeda ka baara do y'olu laadili, an'u demeni ye furakeliko la.

Cakeda in y'a jira ko muso hake min tun lakodonen be yerekunfeere la folo, tilance bora ola san 2000 ni 2007 furance la.

Dawuda Aliyu
Dokala Yusufu Jara

Samataségew ka Malidenw sara ni Kupu ye

Kani 2008 ntolatanw daminéna
Jamanadenw mago bë déme
na. N'o y'u ka sara ye. San c
san, Malidenw bë
wari bo ka dor
ntolatan dafé
Kani 2008 in na
an fana mago bë
Samataségew

Isa Jalo

k'an sara ni Kupu ye. An jamanaden
tow fana sarawaati ye sisan ye
Samataségew fe. Ka faso kunnawolo
kani 2008 in kéné kan. O y'an sara

ye.

Walasa ka dimi bo an na,
ntolatannaw k'u naniyaw ke kelen ye,
ka ntola sebekoro tan ni feére ye, min
b'a to kupu ka don an fana ka jamana
kan. An be yoro min na senekelaw,
baganmaralaw ani monnikelaw ni
bololabaarakela to bee be dugawu ni
bolomadéme na ntolatannaw ye.
Kabini Yawunde 1972 (sosanduzu)
bora a la, Mali ma se finali la sango ka
kupu ta. An jigi be Kani 2008 kan
kosebe.

Isa Jalo ka bo Kodugu,
Dugabugu komini na Kati

Mogötateren nafa ka bon Tukoto

Ne b'a jini Ala fe, a ka san 2008 ke san duman ye Mali kono. O temenen kofe,
n be do fo Surukun - Gangaran Samiyé temenen cogoya kan. N'i ye san 2006
ani san 2007 samiyé suman sörolenw sanga nögon ma, i b'a ye ko san 2006
tiga, kaba ani so, olu be san 2007 taw ne caya la. San 2007 ni 2006 söröw de
ye kelen ye nöko la. Hali san 2006 woso fana cayara ni san 2007 ta ye.

An b'aw ladonnuya, ko Tukotokaw nisoriyalen be ni mogötateren kura söröli
ye kosebe Bamako ni Dakar taakasegin nögyalikola. Kerékerénnena la ka
bo Bamako ka se Kayi. Nin bëna ke terenkogeléya bannen ye folo. Nka ni
mogötateren fila tun söröla, o de be ke wasa ye, ni Bamako ta ni Kayi ta be nögon
kunben Tukoto; i n'a fo a tun be ke cogoya folo min na. Tukoto terengare ka
bon, a jagokela ka ca. U tun be nafa sörö mogötaterenw na kosebe.

Banba Jara ka bo Surukun-Gangaran, Tukoto komini na Kita

Tasuma be mögö caman ka foro jeni fobonda fe

Fobonda mana se, n'a ma fo ko do ka jojenina, a be fo ko do ka koori
jenina. Kun caman be tasumakasaara ninnu na. Mögö döw be ga jo ka jo
tige ka bila a sanfe, a be se ka ja konuman cogo min na. Forokonobaara to
mana ban, u be mögö kelen bila ka jo kolosi yanni a donini ce. Bee dun b'a
dön ko nötigewaati b'a sörö bin kunfölow jalen don kaban, forow fana be fa
nöfurabulu jalanw na. O waati dun mana se, baara were te mögö döw la
tasumadon kó.

Tasuma mana wuli foro kerefe bin jalanw na kasoro mögö te foro la min be
se ka tasuma kunben, a be yelema foro kono nöfurabulu jalan nöfe. O be se
ka laban ga ni jojenina na. Mögö döw fana be koori ni jo ton duguma foro
kono, ka denmisenniw bila k'u kolosi. A ka ca a ia tasumanatulonke ka di
denmisenniw ye. U dun te se ka tasuma wulilen kunbeen. U yere ka
tasuma donnent be u ka jo ni koori kolosita jeni. Walima ni tasuma bora fan
were fe, o be tineni ke sanni denmisenniw ka taa mögö jenamaw wele ka
na tasuma faga. Mögö döw fana be koori ton foro la kénéje kan fo ka tilema
bo. Koori dun ye fen mugulama min ye, tasuma dogoya t'a la. Hali ni
tasuma yoro ka jan a tonyoro la, ni tasumafiyenke nana bin a cela, o b'a
jenini sababu bo. Koori lasagonni so kono, o ka ji a tonnen ye foro kono.

Fo ka tilema bo, n'an ma ne jo ni koori bilali ko forola, an ka kolosiba
jenama bila u la. Sabu la n'i y'a men ko Ala k'an bo a boda juman fe, o k'a
sörö an yere ka surun dayanfan na.

Daramani Sise ka bo Nöglaso, Sanzana komini na Kijan Sikaso mara la

Yuruguyurugu ye kénéya sugu tije

Jamana jemögow ye bolociba
min ke, k'a damine san 2007
desanburukalo tile 13 la ka se a tile
19 ma n'u y'a togo da ko «kénéya
sugu», yuruguyurugu y'a tije.
A föra k'a pereperelatige ko
denmisennin minnu si hake te teme
san 5 kan, a kelen o kelen bolo
mana ci, sange sulen kelen be di a
ma.

Baara in kun fölow bora a sira fe.
Nk'a be laban tuma min na, sange
tununan pewu bolociyöröw la. Mögö
minnu sugandira duguw kono ka
fara dögötörö kan, n'u be wele ko
«erelëw», olu ka wariko fana
yuruguyurugu da bonyana kosebe.
An be waati min na, bolociba
kuncéra; nka sangekokélé ani
warikokélé kelen be ka dugu
caman nagami anw ka komini kono.
Kénéya minisiriso ka segin ka
jefoli ke sange sulenko ani erelew
ka wariko la. N'o te, dögötörö ni
sigidalamögöw be jini ka tige nögon
na.

Amadu Sogo ka bo Teredugu,
Timisa komini na Tominan

Sangabonda te taasibilayöröye tuguni

Ne ye numu ye, Kibaru mögöw k'o
don. Kabini lawale la, anw sigilen be
Sananko, Kati mara la. An be don min
na, ne sijanfallen be döönin. Ne ye fen
kelen kolosi mine; folo ni mögököröba
tunfatura anw ka yöröw la, wari mintun
be sörö o sangabonda la, o tun be tila
banbaato mödenw ni nögon ce; ani ka
ke ka banbaato kannajuru w sara; n'o
y'a sörö mögö ka juru tun b'a la.

Nka sisan, o t'a la tuguni.
Sangabondalawari bee de be sin ka
don te ni dumunifén dumanninw na,
k'o dun sangabondalasigi kuntaala
kono. O yere t'a bannen ye de,
sangabonda kelen be jamakeyörö ye;
n'o ye dumnidumankeyörö ani
barokeyöröye. Nehakilila, sangabonda
ka kan ka ke taasibilayörö ye.

Cemögö Sinayoko ka bo Sananko,
Ncila komini na Kati

Bamako kasaara ye haketemeye

Ne be foli di Mali finitigiw ma u ka cesirila. Kerenkerennenya la Bamako polisiw ni Saperiponpiyew. K'asababu ke Bamako bilama kasaarako ye. Mogo segennen be, a polisiw n'a saperiponpiyew segennen be.

Kasaara mana ke Bamako fan o fan, olu de be wele. U ne be da kasaara jugu bee lajelen kan. Su fara tile kan polisiw jolen b'u sen kan. U be sonw min, u be binkannikelaw min. Saperiponpiyew ta temena foli kan. Hali n'i, ye Bamako sigida kelen-kelen bee ke saperiponpiyedagayorow ye, o'ta ne. Saperiponpiyew b'u seko la. Obes la mogo b'a fo ko n'i y'u wele, k'u te na joona. U be na joona cogo di? U be welekoron fe tuma min na, o b'a sor do fana be k'u wele tilebin fe o waati kelen na.

Bamako bilama kasaara kelen be haketemeye.

Kuma jugu bee be fo duguba polisiw n'a saperiponpiyew ma; nka n'i y'u bo sirabakunw na ka tile fila ke, kumajugu folaw b'u joyoro don o la. Ponde ni Gaburuyeliture ani Kati opitali na dese ka mogo joginnen ni faatulen hake bisimila. Hali fetidonw fe polisiw be bo ka anw lakana sirabaw kan. O tuma na an ka finitigiw bonya; fanga ka kan ni bonya ye; a masiri don.

Yaya Mariko

Yaya Mariko

**Kibaru b'a
kanubaa bee fo.
Ka san
2008 here**

Sene ni baganmara sariyaw ka labato

Bagantigiw b'a la ka waleya jugu min ke senekelaw la, o te sigiogonya kecogo numan ye. K'a damine Negela mara la ka don Fuladugu kono, mogo caman sigilen be o mara ninnu kono sene ani baganmara kama. Baganmarayorow fereken don, senekoyoro numan fana ka ca. Senekedugu fen o fen, a ka fulawere b'a dafe. U ye njogon sigiogonye. Nka sene ani sumanw ladilanwaatiw mana se, bagantigiw ni senekelaw be ke njogon juguw ye.

Bagantigiw ko u ka baganw kono ka fa, hali ni do ka foro be to o dafe. U be laban ka forotigi kelle k'a jogin n'o waleya in ma ben a ma.

Misali la, Negebabugu la Bosofala komini na, fula do y'a ka baganw bila senekela do ka foro la. U kellelen, fulake ye forotigi tige ni bese ye ko waride b'a njenab. Forotigi tara fanga la. Wari min fora fulake ye, a y'o sara; fosi ma bo a to la bilen. O tuma na an b'a jini faamaw fe, k'a jini senekelaw ka njemogo fe, u k'u jilaja ka baganmara ani sene sariya labatocogo wajibiya u kebaaw kan.

Seki Umaru Konare ka bo Jifali, Jedugu Torodo komini na Kati

Sene ni baganmara sariyaw ka labato

Gelyea do be anw ka duguw la, n'o ma nejini ji njemajolen na, anw sebekoro tsojolen don. Fula minnu be taa samiyek ekejeka n'u ka baganw ye, ni do w ko Kogodugu walima Baakunun, olu temecogo man ni Kolokani mara fe. Fo mana bo kaban, ni fulaw wulila n'u ka baganw ye k'u b'u tilemakoyoro seger, u be men munumunu de la kungodaw la, sanni u ka teme. U b'an ka forotige yanni an be tila sumanw ladilanni na. Hali sumanw ladilannen kofe, u te taa fo u ka tila an ka njekalaw ni tiganagaw bee la pewu. U be an ka kungokolo binje bee folongoto. Bagan hakennin minnu b'an senekelaw bolo, olu baloko be gelyea tilema fe fulabaganw temenen ko. Samiyekura be se tuma min na, o b'a sor senekela caman bagantanyana

kongo y'a sababu ye. An ka baganw be min komin minnu fana na, fulabagankuluw mana na, olu b'o bee duuru walima k'u ja pewu. Bee b'a don ko bagankulubaw munumunu yero te senebakeyeyow ye. Sanji te laboli ke bilen; jinin minnu be sigi-sigi an ka kungokolo kono n'an jigi b'olu kan baganminyero ko la, n'a fora ko misikulubatigiv ka n'o bee ja don kelen, o ye gelyaba ye.

Bamanan (senekela) tilemakoyoro n'a samiyekoyero bee ye a sigiyoronen kelen ye. Yaalalikew ka kan k'u hakili to o la.

Ne b'a jini faamaw fe, u ka dansigi bagankulubaw munumununi na senebakeyero la. An fana ka baganmisenninmara be sene nogoya an bolo.

**Famolo Jara ka bo Woldo,
Nesonbugu komini na Kolokani**

Gelyea daminen Buuruko la

Buuru nafama kera buuru nafantany'an bolo. Jamana njemogow ye waleya min sigi sen kan buuruko la, a dabora ka kongo kelle ka bo Mali kono; ka jamanadenw bo balakogeleya la. Jamana in kono, balo fanba do ye buuru ye. O de koson a ka di jamanaden bee ye buuru ka sorc songo duman na. Buuru nafama min don, a be dilan an ka suman senetaw la; n'o ye malo, no, ani kaba ye. A tun ka kan ka ke sababu ye ka buuruko nogoya jamana kono; Nk'a bena ke a damanageleya ye. Buuru do songo sera 60 ma. Maliden bee tun hakili la ko buurunafamako mana ke sigifen ye sen kan, k'a bena sorc songo duman na. Nka songo min fora a la, o te faantan nisondiyako ye.

Isa Jalo ka bo Kedugu, Dugabugu Komini na, Kati

Kalankene n° 61nan : Jolanw

San temenen in na, an y'an kanubagaw ka batakiw sègesège, k'a ye ko hakilila minnu b'u kono olu ka ni. Kibaru kanubaga bëe bë batakiw kalan, bawo a b'a to cikeduguw ka baara, u ka geleyaw n'u ka hërew ka dòn. An bë batakiw sèbenbagaw fo o la. An te mogo tògo fo, bawo bëe bë batakisèbenna ñanaw dòn kibaru kono. U ni ce u yere ye. U ni ce u ka fasobaara n'u ka fasokanw na.

Nka an ye geleya dòw kolosi bataki ninnu kono, sèbenni sariyaw labatoli la, i n'a fo jolanw sigicogo sèbenni kono. Geleya caman fana yera norònnaw noròcogo la danèbaju la. Dorogoli fana y'a damana gelehaba ye ani dòwèrew, i n'a fo kan surew ani fôcogo caman sèbencogo kelen.. Nka o filiw t'a bali batakiw ka faamu.ya.

San 2008 na, an bëna feere caman tige walasa sèbenni sariya jònjònw ka dòn an kanubagaw fe :

Karamogow, kalanden jolenw ani kan kanubaga bëe. An b'a daminc ni jolanw ye. An delila ka jolanw ye ka teme, nka o te baasi ye.

I Jolanw

1) Jolanw ye mun ye?

Jolanw ye taamasiyènw ye minnu bë sigi masalabolo kono ka kuma fôcogo jira ani ka hakilila dafa.

Misali la, n'i ye nininkalitomi ye kumasen min kofe, o kalancogo ni kumasen tow kalancogo te ke kelen ye. N'i m'o kumasen in kalan ni nininkali cogoya ye, hakilila te faamuya. O b'a jira ko ni jolan te masalabolo kono, walima n'a ma sigi ka ne, hakilila faamuyali be geleya.

2) Jolanw ye suguya joli ye?

Jolanw bë suguya 10 bo.

Tomi, nkori, tomi ni nkori, tomi fila, konkoliw, kalaninw, tiirinin, nininkalitomi, nagalitomi, tomi saba ani dòwèrew.

Jolanw taamasiyènw ye jumènw ye?

Jolanw taamasiyènw file :

1 - Tomi (.)

2 - Nkori (,)

3 - Tomi ni nkori (;)

4 - Tomi fila (:)

5 - Nininkalitomi (?)

6 - Nagalitomi (!)

7 - Tomi saba (...)

8 - Tiirinin (-)

9 - Kalaninw (( ))

10 - Korosew ([ ])

Nin taamasiyèn kelen-kelen bëe n'a neći don. Ni min ma sigi a sigiyoro la an'a sigikun na, o bë na ni geleya ye. An da bë se u neći w ma kibaru nataw kono.

Mahamadu Konta

Dukene n° 43nan : Yerékunfeere

Dineyelema nana ni ko caman ye jamana kono minnu tun ye danbetijekow ye. Bi olu bë ka ke sigi laada dòw ye, bolo te ka se k'u kunben Yerékunfeere ye o do ye.

Yerékunfeere ye mun ye?

Yerékunfeere ye ka cènimusoya ke sara la, o bë se ka ke wari ye walima fén wère. Musow de dònneb bë ni yerékunfeere ye nka cew fana b'a la. Bi - bi in na, cew ta bë ka juguya kosebè Bamako n'a lamini na. Nka ana da te se o ma bi. An balimamusow, an musow n'a denmuso dòw kelen bë k'u ka warisòròsira bëe lajelen bën yerékunfeere ma dugubaw kono, o ye kunkoba ye bi jamana kono, dutigi ce n'a muso ka kan ka min file ji nemajolen na k'a kele u seko damajira la, k'u janto denmusow la. Muso minnu bë yerékunfeere ke, i b'a soro u y'a jogo ta kabini u fitinin. Baara fanba ye bangebaaw de ta ye, k'a don u denw kun na ko fankolo ka kan ka la kana, k'a saniya, a man kan ni feereli ye. O kofe, ka baara ke, ka wosi, ka balo i halala la, bangebaaw ka kan k'u jija k'o hakililaw don u denw na, Kabini u fitinin.

Mun de bë musomannin bila yerékunfeere la? Bangebaaw ka kan k'a nini k'o dòn. Ni bana ma sidon

k'a fura ke a la, a kene ya man di. Yerékunfeere sababuya dòw file nin ye :

1 - Jonmaya keli muso la, k'a jira a la ko nafa si t'a la n'a musoyaminenw te. N'o donna a kun na, a te fosi ke bilen fo ka o bila mogow ka bolo kan k'a nini k'a makow ñenabo. Bangebaa ka kan k'a jira a denmuso la ko ce bë se ko o la muso bë se k'o noggon ke.

2 - Mogo jogo juguw fe teriya. A ka ni bangebaa k'a denw jençgouw dòn; k'u bila sira numan kan.

3 - Faantanya bë se ka muso bila yerékunfeere la. Fura min b'o la, o ye ka i ka ko ketaw bërebèn i yere ma, ka baara ke, ka Ala deli a ka sababu numan ke i ye.

4 - Dolosolataaw, dònkeyoròlataaw ani sungurunbasolataaw, olu bë musomannin bila yerékunfeere sira kan yorònnin kelen.

5 - Danbetijew : ni bangebaaw jogo man ni, n'u mako te danbeko la, maloya, ani horonya, a ka gelén denw ka ladamu o la.

Kolossili : Bangebagaw ka kan k'u jija ka ke misali numan ye u denw nekoro, k'u denw don kalan na ani farikolojenaje, k'u bila sèbeko sira kan, k'u kolossi fo u ka h akili soro tuma min.

Mahamadu Konta

Moritani petoroliko be nini ka ke jigikari ye

Kabini Moritani y'a ka petoroli feereli damine san 2006 feburuyekalo la, a tun kera jamanadenw nena k'u bëna ke nafolotigibaw ye, k'u diya kosebe petoroliwari la. Nk'a kera jigiwaro ye. Petorolidoro be suma ni fen min ye n'a be wele barili, o hake min tun fôra k'o be bo tile o tile, dëse be ka k'o ma don n'a duguje. Barili 1 be ben petorolidoro meterekibù 0, 153 ma. Cakeda min nesinnen be Moritani petoroli boli ma n'o be wele Wudusayidi, o fanga desera. Taji suguya be songo damateme yelenna feereyöröw la.

Moritani ce ni muso tun sigilen be ko petoroliwari bëna u ka faantanya ban. U tora kunpan na. Diye petoroli suguba geleya yelnnen b'u kan. U ka tajimafenw te soro nögoya la. Nowanburukalo salen in damine na, kemesarada la 7 fo 8 farala esanzi ni gasiwalì songo kan Nuwakisòti, Moritani faaba la.

Banba Kani ye mòbilibolila ye min si hake be san 40 na. A be baara ke kenyereye cakeda do la. A y'a jira ko dugukolo jukòrla ka fa petoroli la tewu, o te nafa fosi ne ni tajimafenw te se ka san u songo geleya fe. Kuran songo fana geleyara ka da o kan. Banba Kani ni Moritanika caman y'a fo k'olu te se k'a faamuya, ko Moritani be dëse k'a ka petorolidoro bayelema cogo di, fo k'o feere da su la, ka laban ka tajimafenw san da gelen na jamana wëre la.

Petorolidoro barili 1 songo ka surun sefawari 10.000 na. Nka Moritani jigi tun b'a kan cogo min na, petoroli songo tèna se k'o nafa ladon. Sabula san 2006, a tun jirala ko san tan kono Wudusayidi bëna petorolidoro barili 75.000 bo tile o tile. Dëse kera o la; a te teme 15.000 kan tile kono. Ositarali jamana ka tajibò cakeda min ye Wudusayidi ye, a tun ye Moritanikaw hawuja san 2001. A tun y'a jira ko petorolidoro hake min b'u ka dugukolo jukòrla. O be se barili miliyon 125 ma. O ye nafoloko

nata wuli jamanadenw na. Mögow y'u ka sow luwanzesaraw sigiyöröma 4 Nuwakisòti. O luwanzeyleenba in nögonna tun ma deli ka ke. San 2006 feburuyekalo la, Moritani petoroli boko fôlo kera gintanba ye jamana kono. Kalo damado petoroli boli daminen kofe, petorolidoro hake min tun be bo tile kono dëse kera o tilance yere ma.

Wudusayidi dëselen panpara, a ye baara jo setanburukalo temenin in tile 28. A ye sefawari miliyari 200 mine Petorónasi bolo ka Moritani petoroli boli baaraw lateme o ma. Petorónasi ye Malézi jamana tajibò cakeda ye. O waleyia in ye Moritanikaw galabu to kari ka taa a fe u ka petoroliko la.

Faransi Inwiérise min nesinnen be dugukoloko politiki ma, o nininkela min be wele Benzame Oze, o ye nininkali ke; a y'a jira ko munna a fôra ko petorolidoro hake min be bo tile kono o te ka soro? Benzame Oze yere ye Moritani petoroliko nedonbaa nana ye. A y'a jira ko Wudusayidi ka baara ye dugujukòrogasiw boli de ye. Fen min ye petorolibo ye, keréñkerénnenyia la Afiriki kono, o dönniya te cakeda in na. A tun b'a ka petoroli in bo dugujukòrjì jukòrla. Ka bo sanfe ka se petorolidoro ma, o ye metere 800 ye. Hali minen nafama minnu b'a bolo nin baara in na, a t'olu nedon kosebe. Cakeda in y'a da bilali min ke a yere ne n'a ka tile baara soro foli ye ka damateme. Mögo caman y'a jalaki o la.

Fali ye faamabaarakela ye Moritani; ale ye jalaki min bin Wudusayidi kan, o file nin ye : A y'a jira ko ni Wudusayidi tun y'a ka jateminek ke ka ne ka jamana némögow ladonniya ko petoroli in yorò ka jan, a lasorò man di; nka ko n'a bora a be se ka nafa ladon jamana kono, o tun ka fisa ka jamanadenw nata dayele ka bila, ko n'u ka petorolidinge dayelela, k'o ye waridinge dayelelen y'u bolo.

Mékalo salen in, Moritani

minisirinémögö Zeyini Zedani ketó ka góferenaman ka baaraketaw dantige, a ye tijé fo jamanadenw ye petoroliko in na. A y'a jira ko góferenaman ka san 2007 - 2008 baarakenafolo be dëse ni sefawari miliyari 54 ye. O kuuru la, miliyari 24 sörbaliya be bo petorolidoro ntanya la Moritani bolo ka feere. A ka fo la, o b'a jira ko filiba be Wudusayidi ka jate fölen na. Dönnibaa do y'a jira ko kabini Wudusayidi ka jate temena barili 20.000 kan tile kono kaban, jamanadenw sónna a ye. A ye mögow to kunpan jugu la. Nataw ma surunya ka fa. A fôra cogo min na, a na k'o ye.

Aliyuni Ahamedì Salemu fana ye kenyereye cakeda do baarakela ye. A si hake be san 30 la. A y'a jira ko mögow k'u hakili sigi. Ko Moritani petoroliko nafa danna a mankutuko numan dama ma kunnafonisëbenw ani arajow ni telew la. Aliyuni Ahamedì Salemu ka fo la, petoroliko kunnafoni duman mennen, o ma fosi fara ale ka sara kan. Kasoro ale töjogon mög 400.000 minnu be góferenamanbaara la n'olu ka sara n'ale ta tun ye kelen ye dogoya la, olu sara tilance farala u ta kan san 2006 ani 2007 zanwuyekalo la. Moritani baarakelaw ka lafasaliton sekeretéri zenerali Mohamedì Uludu Abudelahi y'a jira ko fen min ye do farali ye saraw kan, kenyereye ka cakedaw baarakelaw ni ma y'o la. Olu ka baaratigiw ma fen fara u ka saraw kan. Petorolidinge fôlo min dayelela Moritani, o be Singiti. Yen ni Nuwasoti ce ye kilometere 80 ye. Hali ni Moritanikaw jigi karilen don o ko la, petorolidinge wëre kofolen be Cofu ani Penda. Olu ni Singiti ta ce man jan nögön na. Siniwajamana ni Faransi petorolibo cakeda fila fana faralen don nögön kan. Olu be petorolipini na Tawudeni falakonona na. O fala in b'a ta Moritani kono, ka don Mali kono. Nata wëre be son ka dayele.

Jedina Deyida
Dokala Yusufu Jara

Halibi jonya ma ban Nizeri jamana kono

Timidiriya ye jekulu ye min nesinnen be jonya keleli ma Nizeri jamana na. A nemogoba lligilasi y'a ka nisondiya jira jamanadenw ka hakili numan soroli la jonya dabilaliko la. Silamediine nemogow fana be wulikajo la a dabilali kama.

Jonya keleli hakilila sorcogo lligilasi fe :

Iligilasi y'a jira ko ale n'a teriw y'u suuru nin baara gel'en in kan; walasa ka bololamogow kanhoronya. A yere y'a ka mogokorobaya waati jan ke Nizeri kejekayanfan fe ka digi tilebin kan. Jonya be yoro in mogow bolo ba la kosebe. Ngognawoloma fanga ka bon yen. Horonw, namakalaw ani jow, danfara b'u ce. Iligilasi ka fo la, kabini denmisensa b'ale la tuma min na, ale tun be jon ninnu hinc mine. Tooro suguya bee tun b'u kan. U makew b'u bila faliyabaara la suni tile bee, sara t'u ye. Baga be k'u ma k'u gosi tuma do la kasoro kun ta la. Dine don o don nenini jugu, sumogobali ani tege jalan te kotige u la. Hali ni jon banana a te furake. Ni baara ka ca jow bolo seliwaati t'u ye.

Jow be nin dabolo jugu in kan, bee ne b'u la nka mogo si te kuma. Iligilasi y'a jira ko jonya dabilali miiri nana ale la ka da geleya ninnu kan. Beesefangako fiye cilen san 1991, ale n'a teriw ye Timidiriya sigi sen kan. Tamasékikan na, o koro ye ko «Badenya». A k'u ka lajini ye ka jontigiw lafaamuya jonya dabilali la. U ye lakolisow jo jondenw kalanyoroko kama. U be to ka sariyaw fo jontigi ninnu ye hadamaden ka josariyaw lakanani na; sabula Nizeri jamana nemogow y'u bolono bila o labatosében na.

Iligilasi ka fo la, san 16 wulikajo kono, u ka ton Timidiriya sera ka jon 310 horonya. Mogó caman yere b'a la ka jonya bo u hakili la. Mogó minnu ye Azawaki (Nizeri kejekayanfan ka digi tilebin kan) don

san 1960 waati la, ka n'a bilama ye, a b'a fo ko yelema numan donna mogow hakili la jonyako la. Mogó finman bee tun jatelen don jon ye Azawaki kono; nka bi, o hakilila billala jemanw ni finmanw be ka damakeje.

Jonya suguya minnu be Nizeri jamana na bi.

Iligilasi y'a jira ko horonbonda 10 nognona de be Nizeri kono. U bee n'u ka jommaracogo don. Jonya suguya 3 be Nizeri; mogó minnu sigilen te yoroni kelen, olu n'u ka jow be yaala nognon fe. Jow y'olu ka baara bee kebaaw ye. I n'a fo bagangen, sokonobaaraw ani forobaaraw.

Jonya suguya filanan na, i b'a soro horonduguw b'u dan na, jonbugufiyew b'u kerefe, o la, jon be se ka jonforonin sena yere ye; no te, a ka baara to bee be k'a make ye. Jonya suguya sabanan ye baarakedenmusomanninw ta ye dugubaw kono.

Sariya tara ka jonya kon Nizeri o be san 4 bo : Iligilasi ka fo la, jonya konna faamaw fe, nka hakibi o nafa ma ye folo. O sariya b'a jira ko ni mogó min sora a mogognogon do jonyamineni na, o ka kaso b'a ta san 3 la ka se san 5 ma. Iligilasi n'a teriw y'u jija fo depitebulon ka sariya in ta ani jamanakuntigi k'a waleyali yamaruya di. Nizeri ye jamana folo ye Afiriki tilebinyanfan

fe, ka sariya ta jonya dabilali la. Jekulu minnu be jamana kono ka nesin hadamadenw ka josariyaw lafasali ma, olu ye sariya in kunnafonijensen Nizeri fan bee fe. Nka sariya in talen te ka mago ne; sabula a te ka labato, jonya be sen na hakili. Timidiriya b'a la ka dabaliv tige min b'a to jonya dabilali sariya be labato.

Silamediine nemogow ka wulikajo jonya dabilali la :

Iligilasi y'a jira k'olu ka jonya kelelibaara konona na, u selen te ka silamediine késagon folo. A ko n'i ko mogó min ma, a ka jonya dabilali, ko jamana nemogow y'a dabilali sariya ta a b'a jira i la ko jonya be silamediine kono. Sabula k'olu y'u ka jow soro cen ye u mansaw ko.

O geleya in koson, lajeba min kera Name nowanburukalo temenen in, Timidiriya ye silamediine nemogow wele o la. O laje senfe, diine nemogow y'a jira ko Alikurane ni Hadisa kelen te yen, min be jonya silakolokolo. O kelen, a ninina silamediine nemogó ninnu fe, u ka wuli k'u jo ka sillamew lafaamuya jonya dabilali la, ni diine b'a kón. K'a damine o laje don na ka n'a bila bi la, diine nemogow ni hadamadenya sabatibaaw, jekuluw, ye Timidiriya baaarakéjognonw ye jonya keleli la.

**Suleymani Sadi Maaju
Dokala Yusufu Jara**

Bee ka wuli k'a jo fasokanw ka yiriwa

Asébennen be san 2007 okutoburukalo Kibaru kono, kalankene n° 58nan na, ko balikukan ye taabolo kura ta Mali kono. K'o kun ye baara ka se ka ke ni fasokanw ye. Balikukan lanko nemogow ye k'o taabolo kura min ta dönniya soroli kama, o be ke sababu ye ka kunfinya ban wulakonoduguw ani dugubaw yere la. Ka baarakéjognonw noggoya senekelaw, baganmaralaw ani monnikelaw ce.

Bee ka wuli k'a jo fasokanw ka yiriwa, i n'a fo a nininen b'an fe cogo min na. A tun be fo ko jamana nemogow te ka balikukan don da la. O tun be ka mogó caman faga balikukan lanko la. Nka bi, nemogow y'u sekó k'a matarafali la, fo ka minisiriso sigi a kama. Ne be jamana nemogow fo u ka nin baara numan na. Ala k'a ke netaako ye.

Daramani Sise ka bo Nogolaso, Sanzana komini na Kinan Sikaso mara la

Balikukalan lajεba

Fasokanw labaarali sabatili cakeda (*CNR-ENF*) ye lajeba laben balikukalanko kan, k'a ta desanburukalo tile 3 la ka se a tile 9 ma, san 2007. Lajeba in kera bonya ni karama kono ani nogonlafaamuya balikukanlan taabolo bee kan.

Lajekelaw bora jamana fan tan ni
naani kono, goferenaman ka
cakedaw, sigida lakodonnenw,
kenyerecyew, demedonjekuluw,
tonw, jamana yemahoronyalenw
ka tonba bolofara minnu be Mali
kono yan kalanko ni ladamu kan,
olu bee tun be kene kan.

Laje in kera koba ye. A tugura
koba werew la, i n'a fo Minisiriso
sigili sen kan fasokanw yiriwali
kama, i n'a fo Afiriki lajeba
balikukalanko kan, ani balikukalan

San 2007 demewari dicogo poilitikitonw ma

Goferenaman be demewari min di politikitonw ma, san 2007 ta sera sefawari miliyari 1 ani miliyon 106 ma. Politikiton 113 la, 57 sera k'u ka san musakaseben bila nafoloko segesegeli kiirisoba ka bolo kan. Segesegeliw y'a jira ko politikiton duuru doren ka jatew dafalen don : *URD, MPR, UFD, RDR* ani *M//plus RAMATA*. O politikiton 5 ka sorota be ben sefawari miliyon 395 ma demewari la. U kelenna ka musaka sorota hake sirilen don ko damado la : politikiton sen dotti kalataw la; a ka depite hake *sorolen*; a ka konseye hake; muso hake min ye depite ani konseye ye ton togo la.

O kofe, jamanakuntigi ye deme kerenkerenne ke ka nesin pariti dow ma. O musaka benna sefawari miliyon 710 ani ba 159 ani 600 ma. Pariti minnu ko don, minnu sera k'u ka san nafolo musakalen seben di a waati la; ka ton ka lajew ke a cogo la; dagayoro ka soro ton na, warimara seben ka ke a bolo banki la, a k'a soro fana ton sen yera wote temenenw na.

Pariti duuru minnu ka jatew bee
dafalen do olu fana niyoro be deme
kerenkerennen in na

yiriwaliko donni ba la, k'a don
jamana labaarali dantigelisëben
kono jamanakuntigi fe.

Lajeba in bənkanw na, an da bəse damadɔw ma :

- Lajekelaw y'a jini, komini kelen-kelen kono, i mana denmisen ni balikuw sigi kemə-kemə, bi duuru ka kalan fasokan na (50%) sanni san 2012 ce.

- Lajekelaw y'a nini, jamakalan fasokanw na, o ka don ba la jamana fan tan ni naani kono, a ka wajibiya bee lajelen kan.

- Lajekelaw y'a jini, CNR-ENF
min ye laje in laben, o ka yelema ka
ke balikukalan nemogcsoba ye
jamana kono, k'a bolofaraw sigi
marabolow kono, kafow ani
kominiw.

- Lajekelaw y'a nini, kalanso kerənkerənnen ka sigi marabolo kelen-kelen kono, balikukalansow ni duguyiriwalikalansow karamogow n'a konenabolaw be kalan min kono.

- Lajekelaw y'a ninni,
gafemarasow ka dayele kominiw
kono, sigidalamogow togo la.

- Lajekelaw y'a nini, jamana, demedonjekuluw ani demebagawani jamana waribonw ka nafolo keréñkerénnen bila balikukalan yiriwali kama,

- Lajekelaw y'a nini, nafolo min besoro jamana kono
dugujukoronafolow la, balikukalan
nivara ka holoda, o kora

- Lajekelaw y'a jini, karamogow ka sarako ka jenabō, u ka se ka balo u ka sara la balikukalan hukumu kōng.

Lajekelaw ka ninini sera fən
caman wərə ma min te nin si ye, an
da bəna se o bəe ma sijə wərə.
Lajekelaw ye fən minnu nini nin ye,
u ninina Maliden bəe de fe
kerenkerennnenya la :
jamanakuntigi, depitew, sigida
lakodənnənw nəməgəw, kalanko
nəməgəw, politikitənw. Nin fən o fən
lañininen file, u kəli se be jamana
ye ani jamanadenw an'an
dəməbagaw. A tə tora min ye, so
file, a bolikəne file.

Mahamadu Konta

Tulon

Nin ja fila dilanbaga y'a dabo a kama ka fili 10 k'u la. A y'olu jini

1 - ja min be tasaa kan. 2 - jiri bulu numan fe. 3 - ja min be muso kamian ksr. 4 - Misrcs kuru. 5 - Tu dibilien min be numan fe. 6 - Tu dibilien ja kinin fe. 7 - Gabakuruun tonnen. 8 - Tiiin min be misrcs kan. 9 - Galama min be tasadatulan kan. 10 - jiribolo furrabulu ds.

Jaabí

Mali farikolojenajé gelyaw (Dakun fôc)

N'i ye jatemine ke, i b'a ye ko farikolojenajéko nasiraw la gelyaba b'an kan. Kunnawolo minnu sôrôla, o caman ye an ka kénemamogow ka baara no ye, minnu be farikolojenajé la dijé fan wêre, kérénkérénnena la Nansarajamanaw kan. Farikolojenajéslaw n'ka tón minnu be soyen, olubé gelyea dakun bëe lajelen na bi : faantanya, degelikaramogó numantanya ani dôwêrew.

An ka fesefeseliw an ka sokonofarikolojenajékelaw kan, o ye ko caman jira an na, minnu b'u bali k'u joyoro fa konuman.

1 - Dumuniko gelyea : dumuni ninnu be kolo semé don, ka fasaw jilaja, ka ni lafere, o sôròli se te bëe ye. Bamako yan, dumuni fanba ye malo ye, o dun nafa ka dôgo. Bamako yan, dagasabasigi tile kono, o gelyara. Mogo caman de be balo i senfe ten manamanafew na. Dumunikogelyaw be na ni kenyako gelyaw ye.

Funankénin caman cekorobayara bawo u desera.

2 - Baarako ni kalanko gelyaw : Farikolojenajékelaw bëe ye denmisénw de ye, u caman te baara la; baarakébaliya gelyea b'u kan an'a sogolakow. Minnu be kalan na, olu fana caman ta ye suruku sogofilagen ye, do be taa k'i dan. Gelyea to minnubeyen, in'a fomusoko, ceko, furuko, denko, ani mogoninfinya sira tow, an da têna se o bëe ma, n'o te san caman be ke o kuma na.

3 - Farikolojenajétonw ni farikolojenajékelaw ce gelyaw : Fisamanciya be tonw kono ka jésin farikolojenajékelaw ma. I mana se farikolojenajé la cogo o cogo, i te taa je n'i ma don ton mogo kolo gelenw ka birifini koro. Ola, fo i ka se ka jônmaaya ani tónoni caman kun; bëe dun te se o la.

4 - Farikolojenajétonw kono gelyea : fognonkôtu nenen be kosebe Bamako farikolojenajétonw kono. Ton waritigw ani faantanw bennen te tuma si. Ton

kanubaa jônjônw ye a faantanw ye; nka set'oluwe. A nemogowyewaritigw ye, nka olu b'a fe n'u ye dôrôme kelen don ton kunko dafe, u ka dôrôme tan sôrò o tóno ye.

5 - Degelikaramogó ka gelyea : Bamako yan, degelikaramogó faamuyalenba hake ka dôgo. U ka kunfebaara ka ca nijataminebaara ye. Ni mintakera bensenma ye, a bëfok'o ka ni. O kofé, degelikaramogó si t'a yere bolo Bamako yan, n'i te ka baara ke ni ton nafolotigw ka hakilila ye, i bëe k'a ke n'a jamakulu hakilila ye, faantanw. N'i ma ke nafolotigw ta ye, u b'i bila ka bo baara la. N'i m'a ke jamakulu ta ye, u bëe sigi gelyea i bolo : i fa be nen, i ba be nen, i muso n'i denw kérébete.

Bakurubafô la : an bë se k'a fo ko farikolojenajéton si te Mali kono bi min ka kow dafalen don; u si te se u yere koro. Ni goferenaman ka deme te, se t'u ye dabali t'u ye. U bë ka farikolojenajékelaw feereli min ke jamana werew ma, nafolo dôonin be ka sôrò o de la.

Sandamadôin na fana, Bamakotona dôw bë ka deme sôrò ka bo nansarajamana dôw yoro. N'i taara farikolojenajékelaw Bamakoyan, i b'a sôrò kele ni woye ani nogonkunforokobo be fan bëe, nka i b'a sôrò tondenseben te mogosikun; o be nefô cogo di ? An ka sokonofarikolojenajékelaw deme; u ni foli ka kan, mogosikun dan y'i se ye.

Mahamadu Konta

KANI 2008 : Kôdiwari ni Mali 3 ni 0

Mali sen bora

Samatasegew sen bora Afiriki ntolatanba 26nan na Ganjamana kan ka da u bugoli kan kôdiwari fe 3 ni 0. Samatasagegew ma se k'u piripiri cogoya si la, bawo Kôdiwari kaw fanga, u ka kenyaya an'ka seko ni dôンko tun b'an taw je. Degelikaramogó ye feere o feere tige o si ma ben sen ma. Mogo o mogo ye ntolatan in laje, i b'a ye k'a fo mogo te se ka mogo jalakin nin ko in na. Ntolatannaw y'u se ke, degelikaramogó y'a se ke, jamanadenwani jamana nemogow y'u se ke. Latige bolila samatasagegew kan bawo u n'u filan tun te nogon na. Ntolatan sanga 10 nan, Dije Dôroguba ye bi fôlô don. O bi in ye ji suma bon samatasagegew kan. Onene ma bo anna, sanga 53 nan na, Mariki Zoro nana filanan don. Kabini o kera, Kôdiwari kaw ka bi sabanan nana a to bëe nooni. O waati kelen na, Nizeriya ye bi fila don Benen na. O kera Mali sirifu gelyalen ye. Sedubilen, Sami Tarawele, Daramani Tarawele ani Maha ani dôwêrew olu y'u jeniyorofin, nka mogo dan y'i se ye. An k'an jilaja halibi k'an laben kokura, k'an sinsin denmisénw degeli kan ani sokonofarikolojenajélaw

déméni. Gana ntolatanba in na, Mali ye Benen gosi 1 ni 0, o kera nténédon zanwiyekalo tile 21. A ni Nizeriya ta kera 0 ni 0 ye, o kera jumadon zanwuyekalo tile 25. Samatasagegew ye deme min sôrò ka ben zanwuyekalo tile 21 ma o ye miliyon 150 ani 742 ye sefawari la. Kibarunatawla, an da bëna se ntolatanba in kunnafoni tòw ma.

«AMAP» kuntigi
Solomani Darabo
-Mali kanw kunnafonisebenw
baarada kuntig
Nanze Samaké

Kibaru
BP: 24 Téléfoni: 221-21-04
Kibaru Bugufiye Bosola
Bamako - Mali
Sebenniiekulu
Mahamadu Konta, Dokala
Yusufu Jara
Labugunyoro . Kibaru gafedilan
baarada
Bôlen hake 16 000